

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Svoboda projevu v
judikatuře Ústavního
soudu – empirická
studie**

Diplomová práce

ELIŠKA SIBLÍKOVÁ

Vedoucí práce: JUDr. Zuzana Vikarská, MJur, MPhil, Ph.D.

Katedra ústavního práva a politologie
Obor Právo

Brno 2024

MUNI
LAW

Bibliografický záznam

Autor:	ELIŠKA SIBLÍKOVÁ Právnická fakulta Masarykova univerzita Katedra ústavního práva a politologie
Název práce:	Svoboda projevu v judikatuře Ústavního soudu – empirická studie
Studijní program:	Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. Zuzana Vikarská, MJur, MPhil, Ph.D.
Rok:	2024
Počet stran:	39
Klíčová slova:	Svoboda projevu, Ústavní soud, test proporcionality,

Bibliographic record

Author: ELIŠKA SIBLÍKOVÁ
Faculty of Law
Masaryk University
Department of Constitutional Law and Political
Science

Title of Thesis: Freedom of Expression in the Case Law of the
Constitutional Court: An Empirical Study

Degree Programme: Law and legal science

Field of Study: Law

Supervisor: JUDr. Zuzana Vikarská, MJur, MPhil, Ph.D.

Year: 2024

Number of Pages: 39

Keywords: Freedom of Expression, Constitutional court,
Proportionality test,

Anotace

Cílem této diplomové práce je analyzovat 22 případů plenárních rozhodnutí Ústavního soudu mezi lety 1993 až 2021 zabývajících se omezením práva na svobodu projevu. Detailněji se zabývám především použitím či nepoužitím testu proporcionality v průběhu rozhodování Ústavního soudu, případně nahrazením tohoto testu testem racionality. V teoretické části se zabývám definováním pojmu svoboda projevu a jeho jednotlivými aspekty. Dále shrnuji kontrolní mechanismy, včetně omezení práva na svobodu projevu. V praktické části analyzuji rozhodování Ústavního soudu ve věcech svobody projevu.

Abstract

The aim of this thesis is to analyse 22 cases of plenary decisions of the Constitutional Court between 1993 and 2021 dealing with the limitation of the right to freedom of expression. In detail, I look at the application or non-application of the proportionality test in the course of the Constitutional Court's decision-making, or the replacement of this test by the rationality test. In the theoretical part I deal with the definition of the concept of freedom of expression and its individual aspects. I then summarize the control mechanisms, including the limitation of the right to freedom of expression. In the practical part, I analyse the Constitutional Court's decision-making on freedom of expression.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci a téma **Svoboda projevu v judikatuře Ústavního soudu – empirická studie** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 31. března 2024

.....
ELIŠKA SIBLÍKOVÁ

Poděkování

Tímto bych chtěla velice poděkovat JUDr. Zuzaně Vikarské, MJur, MPhil, Ph.D. za rady, podporu a vedení mé práce, bez čehož bych se neobešla. Nesmím ale opomenout zmínit moji rodinu a obzvláště moji matku Silvii Siblíkovou, jelikož mě drželi a podporovali po celou dobu studia.

Obsah

Seznam obrázků	13
Seznam tabulek	14
Seznam pojmů a zkratk	15
1 Úvod	17
2 Svoboda projevu	19
2.1 Historický kontext.....	19
2.2 Svoboda projevu jako pojem.....	19
2.3 Právo na informace.....	21
2.4 Zákaz cenzury.....	23
2.5 Vztah k jiným právům.....	23
2.6 Subjekty svobody projevu.....	26
2.7 Svoboda projevu dle článku 10 Ústavy.....	27
3 Ochrana svobody projevu	29
3.1 Kontrolní mechanismy.....	29
3.2 Kontrola a regulace médií.....	29
3.3 Ochrana zdroje informace.....	30
3.4 Limitační klauzule.....	30
3.5 Ochrana mravnosti.....	30
3.6 Ochrana veřejného zdraví.....	30
4 Meze svobody projevu	31
4.1 Obecná kritéria pro posuzování nezbytnosti omezení.....	31
5 Princip proporcionality	32
6 Empirický výzkum	33
6.1 Svoboda projevu a právo na informace.....	33
6.2 Vyjádření a vyhledávání.....	33

OBSAH

6.3	Cenzura.....	33
6.4	Omezení zákonem	33
6.5	Státní orgány a samospráva	33
7	Závěr	35
	Použité zdroje	37
Příloha A	[Název přílohy]	38
	Rejstřík	39

Seznam obrázků

Nenalezena položka seznamu obrázků.

Seznam tabulek

Nenalezena položka seznamu obrázků.

Seznam pojmů a zkratek

ČR	- Česká republika
ESLP	- Evropský soud pro lidská práva
GDPR	- General Data Protection Regulation, obecné nařízení na ochranu osobních údajů
Listina	- Listina základních práv a svobod
NOZ	- Nový občanský zákoník
Pakt	- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
Úmluva	- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ÚS	- Ústavní soud České republiky
Ústava	- Ústava České republiky

1 Úvod

Svoboda projevu patří mezi základní a nezcizitelná lidská práva a je nedílnou součástí demokratické společnosti. Tato práva zahrnují právo na svobodné vyjadřování myšlenek, názorů, jakožto i právo na získávání a šíření informací bez zásahu ze strany státu či jiných autorit.

Teoretický rámec svobody projevu lze analyzovat z různých hledisek, které se zaměřují na její filozofické, právní, politické, akademické a sociální dimenze. Jedním z klíčových konceptů je koncept volného trhu idejí, který představuje přesvědčení, že nejlepší způsob, jak zaručit pravdu a pokrok ve společnosti, je umožnit volné soutěžení různých názorů a myšlenek pomocí kritiky a zpochybňování. Svoboda projevu je tak považována za základní podmínku pluralitní demokracie a svobodného občanství.

Dalším důležitým aspektem je ochrana svobody projevu před cenzurou čili zahrnuje nejen pozitivní závazek státu zajistit svobodu projevu, ale také negativní závazek nezasahovat do ní bez závažných důvodů stanovených v právních předpisech. Princip subsidiarity a proporcionality hrají v této souvislosti klíčovou roli při posuzování a odůvodnění zásahu do svobody projevu.

Z hlediska právního rámce je svoboda projevu zakotvena v mezinárodních dokumentech, jako je Evropská úmluva o lidských právech a Mezinárodní Pakt o občanských a politických právech. V rámci českého právního systému je svoboda projevu chráněna zejména Listinou základních práv a svobod a dalšími právními předpisy. Ústavní soud má v této oblasti klíčovou roli v interpretaci a ochraně tohoto základního práva, přičemž jeho rozhodnutí formují judikaturu a stanovují právní rámec pro svobodu projevu v České republice.

Teoretická analýza svobody projevu poskytuje nejen hlubší porozumění tomuto základnímu právu, ale také ukazuje jeho vazby na další důležité aspekty demokratické společnosti, jako je pluralismus, ochrana menšin, a svoboda tisku a sdělovacích prostředků a médií. Tyto teoretické základy pak slouží jako východisko pro empirickou analýzu

Úvod

judikatury Ústavního soudu v této oblasti a pro hodnocení stavu ochrany svobody projevu v českém právním systému.

2 Svoboda projevu

2.1 Historický kontext

Patrně první písemně doložená vydobytá ochrana svobody projevu pochází z francouzské Deklarace práv člověka občana z roku 1789, konkrétně z čl. 11, který pojednává o svobodném projevování myšlenek proti králi. Tomuto samozřejmě předcházela Magna Charta Libertatum, tedy Velká listina práv a svobod z roku 1215, v níž lze nalézt první ambiciózní stopy ochrany osobních práv jednotlivce a která měla nezpochybnitelný dopad na právní vývoj v anglosaských zemích, zejména v USA. Výrazné tendence bránit svobodný projev a obhajovat svoje myšlenky můžeme nicméně nalézt už v dobách antických, třeba u Sokrata.

V právním řádu České republiky je svoboda projevu zakotvena v čl. 17 Listiny základních práv a svobod v zákoně 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod (dále jen Listina) je součástí Ústavního pořádku České republiky. Základní práva a svobody v ní obsažené formulují vztah mezi státem a občanem coby jednotlivcem i skupinou. Naprosté většiny práv a svobod zakotvených v Listině se může domoci každý, jen některá práva a svobody jsou vázané na státní občanství.

Listina historicky vychází z mnoha zdrojů, jako například rakouské ústavy z roku 1867, z československé ústavy z roku 1920, z Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948, Evropské konvence o ochraně práv člověka a základních svobodách (1950), Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o ekonomických, sociálních a kulturních právech (1966) a Evropské sociální charty (1961).

2.2 Svoboda projevu jako pojem

Svoboda projevu i právo na informace jsou dle Listiny zaručeny a každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

Jedná se o subjektivní právo veřejnoprávní povahy, jemuž odpovídá povinnost každého, včetně státu, nikomu ve vyjadřování jeho názorů nebránit. Neznamená to tedy jen mít svobodu v tom si něco myslet, ale i svobodně svůj názor projevit i veřejně. Patří sem i neverbální, například symbolické projevy (pálení vlajky) či svoboda neprojevit se (například odmítnutí vzdát poctu vlajce). Zahrnuje i záležitosti komerční, včetně inzercce a reklam včetně těch za účelem zisku.

Pro svobodu projevu platí i čl. 22 Listiny, tedy že svoboda projevu musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil. Je podstatou demokratického procesu, neboť principy demokracie jsou založeny na neustálé možnosti veřejné kritické diskuse, zpochybňování a kritice názorů establishmentu i jednotlivců.

Jak říká John Stuart Mill - "O svobodě": *"Kdyby celé lidstvo mínus jeden jednotlivec zastávalo jeden názor a pouze jediná osoba by měla názor odlišný, právo lidstva umlčet jednotlivce by nebylo o nic větší než právo tohoto jednotlivce, pokud by měl tu moc, umlčet celé lidstvo."*¹

Svoboda projevu je chráněna nehledě na to, zda vyjadřuje názor racionální nebo emotivní, odůvodnění, bezdůvodné, zda je ostatními přijímáno jako znepokojující, škodlivé či bezcenné, zraňující, šokující.

Článek 17 Listiny zaručuje ochranu svobody projevu, pokud je předpokladem pro tvorbu názorů. Tato ochrana ovšem končí tam, kde tvrzení nemohou pro tvorbu názorů nic přinést, nemají hodnotu pro tvorbu názorů. Neměla by se tedy vztahovat na dezinformace. Což platí zejména pro prokazatelně nebo vědomě nepravdivá skutková tvrzení. Zajímavé ovšem je, že se zohledňuje i fakt, že nároky na pravdivost skutkových tvrzení nemohou být nepřiměřeně vysoké, aby tím funkce svobody neutrpěla. Aby tedy, jak říká Mill, nebyla například potlačována trefná sdělení či podezření. Svým způsobem tedy mohou být i ne zcela pravdivé výroky považovány za přínos veřejné diskusi, jelikož mohou přispět k formování pravdy či k přiblížování se pravdě při její konfrontaci s omylem.²

¹ MILL, J. S. O slobode. Bratislava: Iris, 1995, cit. dle HART, J. Svoboda projevu v USA a v Evropě. Právní rozhledy, 2002, roč. 10, č. 1, s. 28

² MILL, J. S. O slobode. Bratislava: Iris, 1995, cit. dle HART, J. Svoboda projevu v USA a v Evropě. Právní rozhledy, 2002, roč. 10, č. 1, s. 28

*„Názor zní, že čím více názorů společnosti, tím lépe se bude hledat to správné řešení, jelikož nejlepší odpovědí na názor je názor jiný. V případě, že společnost některé názory potlačuje, tvoří takzvané mrtvé dogma a obecnou pravdu a řešení, které je autoritativně určené. Na druhou stranu mohou nebezpečné názory demokracii ohrožovat, přičemž nebudou-li za-
včas potlačeny názory nenávistné či protidemokratické, hrozí, že přejdou ve špatné činy.“³*

Možnosti omezení svobody projevu spadají pod čl. 17 odst. 4, který spouští ochranné mechanismy a záruky. Obecně ale lze říci, že ochrana svobody projevu není závislá na tom, zda předmětný názor porušuje něčí práva, ohrožuje společenské zájmy nebo zpochybňuje základní principy sociálního a politického pořádku, ale lze ji omezit zákonem.

2.3 Právo na informace

Právo na informace, zakotvené v čl. 17 odst. 1 Listiny, svobodu projevu doplňuje. Jde nejen o právo informace získávat, tedy k nim mít přístup, ale má právo informace i šířit. Svoboda projevu není kompletní bez práva na vyhledávání, přijímání a šíření informací. Bez tohoto práva není možné efektivně projevat svůj názor nebo sdělovat informace, protože většina projevů vyžaduje určitou úroveň informovanosti a znalostí. Naopak, právo na informace není úplné bez svobody projevu, protože i když je možné vyhledávat informace, není možné je volně sdílet a diskutovat o nich bez omezení. Tyto aspekty obvykle jdou ruku v ruce a jsou neodmyslitelně spojeny v procesu komunikace. Například pro publikaci názoru je často nezbytné předem vyhledat a zpracovat řadu informací.⁴

³ HUSSEINI, BARTOŇ, KOKEŠ, KOPA A KOL. Listina základních práv a svobod: komentář. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2021., článek 17, odst. 4

⁴ HUSSEINI, BARTOŇ, KOKEŠ, KOPA A KOL. Listina základních práv a svobod: komentář. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2021., článek 17, odst. 63

Právu na informace odpovídá i povinnost státních orgánů a orgánů územní samosprávy informace přiměřeným způsobem poskytovat. Zákonem upravujícím podmínky ke svobodnému přístupu k informacím se stal zákon č. 106/1999 Sb. dle kterého jsou povinnými subjekty státní orgány, orgány územní samosprávy a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky. Dále i subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy.

Tyto povinné subjekty poskytují informace buďto na základě žádosti nebo zveřejněním.

Zveřejnění: Povinné subjekty musí ve svých sídlech a úřadovnách zveřejňovat informace vymezené § 5 odst. 1 zákona, zejména důvod a způsob založení povinného subjektu, podmínky a principy, za kterých provozují svou činnost, popis své organizační struktury, místo, lhůtu a způsob, kde lze podat opravný prostředek proti jeho rozhodnutím, postup při vyřizování všech žádostí, návrhů jiných dožádání občanů, i přehled nejdůležitějších předpisů, podle nichž povinný subjekt jedná a rozhoduje.

Žádost: se podává ústně nebo písemně. Povinný subjekt není povinen poskytnout informace v případě, že se jedná o informace utajované, k nimž žadatel nemá oprávněný přístup, či o informace o majetkových poměrech osob získaných na základě zákonů o daních, poplatcích, penzijním pojištění nebo sociálním zabezpečení. Povinné subjekty dále neposkytují informace o probíhajícím trestním řízení, rozhodovací činnosti soudů, plnění úkolů zpravodajských služeb, přípravě, průběhu a projednávání výsledků kontrol v orgánech Nejvyššího kontrolního úřadu a činnosti Finančního analytického útvaru Ministerstva financí. Pokud ale povinný subjekt žádosti o poskytnutí informací nevyhoví, nebo třeba jen částečně nevyhoví, vydá o tom ve lhůtě stanovené pro vyřízení žádosti rozhodnutí. Pokud ho nevydá, má se za to, že vydal rozhodnutí, ve kterém informace odepřel. Proti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti lze podat odvolání. Proti rozhodnutí o odvolání se nelze odvolat, ale je možné ho nechat přezkoumat soudem za podmínek zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního.

Kromě možnosti získat informace z oficiálních zdrojů povinně zveřejňovaných či na základě žádosti, lze také čerpat z informací veřejných, tedy ze sdělovacích prostředků, internetu apod.

2.4 Zákaz cenzury

Dle článku 17 listiny je cenzura nepřipustná. Nový tiskový zákon sice již definici cenzury neobsahuje, ale vychází se ze staré definice v zákoně č. 81/1966 Sb., § 17 odst. 2, dle kterého se cenzuru rozumějí jakékoliv zásahy státních orgánů proti svobodě slova a obrazu a jejich šíření hromadnými informačními prostředky, a to jak předběžně, tak následně a možnosti zabránit publikaci nevyhovujícího obsahu. Jde o absolutní aspekt svobody projevu a Listina se tak liší od Úmluvy a Paktu, který tento výslovný zákaz neobsahuje.

„Ústavní soud ale shledal, že cenzurou se nerozumí blokace internetových nelegálních hazardních her. Provozovatelům nelegálních hazardních her pojmově ani nemůže svědčit ochrana uvedenými ústavně chráněnými hodnotami, neboť jde o nezákonnou činnost, která ohrožuje řadu důležitých zájmů společnosti, navíc je často provázána se závažnými kriminálními aktivitami. Účelem napadeného zákona je ochrana společenských zájmů; nelze jej přirovnávat k cenzuře internetu jako (systematické) kontrole či omezování sdělování informací – jde o technické opatření, jehož účelem je zamezit ilegálním aktivitám a které musí být používáno tak, aby nedocházelo k zásahu do legálního obsahu internetu.“⁵

2.5 Vztah k jiným právům

Svoboda projevu je dle čl. 15 Listiny provázána se svobodou myšlení, svědomí a náboženského vyznání, dle č. 15, odst. 2 Listiny se svobodou vědeckého bádání a umělecké tvorby, dle čl. 19 Listiny s právem

⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 14. února 2017, sp. zn. Pl. ÚS 28/16, bod 29.

shromažďovacím a dle čl. 20 Listiny s právem sdružovacím, dle čl. 18 Listiny s právem petičním.⁶

2.5.1 Vztah svobody projevu a svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání

K DOPLNĚNÍ

2.5.2 Vztah svobody projevu a svobody vědeckého bádání a umělecké tvorby

Svoboda umělecké tvorby a vědeckého bádání spadá pod čl. 15 odst. 2 Listiny, jelikož, jak poukazuje, jejich smyslem není jen zaručit umělcům či vědcům svobodně a v tichu bádát či tvořit, ale zejména také umožnit seznámit s výsledky své práce veřejnost. A ačkoliv jsou tyto svobody jak čl. 17, tak čl. 15 zaručeny, nelze však na tyto svobody nahlížet jako na svobody absolutní. Lze je ale také omezit tam, jak vyplývá z článku 4 odst. Listiny, kde by se tyto svobody střetly s jinými ústavou chráněnými zájmy.⁷

V případech ochrany svobody projevu vědeckého bádání, jak uvádí Boguszak, je nutné přihlídnout k “vědeckosti” či “uměleckosti” daného díla.⁸ Na což může mít vliv například systematická absence vědeckosti (ne tedy jen její absence v jednotlivostech). To dle Herczega znamená, že se dílo například snaží vzbudit zdání vědeckého výzkumu, ale systematicky potlačuje fakta, zdroje, jiné názory a výsledky. Což lze dle ve svém důsledku posoudit opět jen samotnou vědou. Ústavní ochranu by nicméně měly pobírat i vědecké teorie, které se časem ukáží jako mylné, či metody intuitivní či neortodoxní.

⁶ KÜHN, Zdeněk a kol. Listina základních práv a svobod: velký komentář. Komentátor. Praha: Leges, 2022., s. 773

⁷ HERCZEG, Jiří. Meze svobody projevu. Knihovnička Orac. Praha: Orac, 2004., s. 16

⁸ BOGUSZAK, J. K problematice svobody projevu v právu České republiky. In Tolerance, svoboda projevu a jejich meze. Praha: Univerzita Karlova, 1997., s. 101

V případech ochrany svobody projevu umělecké tvorby může být posouzení míry ještě obtížnější a ošidnější. Orgány státní správy nemohou dost dobře zcela správně posoudit ani obsah ani styl, případně účinky díla na publikum či čtenáře. Mohou ale vzít v potaz všechny tyto role a posoudit, zda nemá umělecká svoboda v jistých případech ustoupit jiným základním právům.

2.5.3 Vztah svobody projevu a komerce

Ačkoli Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně vyložil, že se svoboda projevu týká i záležitostí komerčního charakteru (např. nález I. ÚS 823/11, bod 21), dosud jednoznačně komerční projev jako takový nedefinoval. Lze se ale domnívat, že jde zejména o záležitosti spojené s reklamou, sponzoringem a další komunikačními prostředky mezi společnostmi a jejich zákazníky i například výroky o konkurenci v médiích.⁹

2.5.4 Vztah svobody projevu a petičního práva

Každý jednotlivec či skupina má dle čl. 18 odst. 1 Listiny právo obracet se na orgány státní správy i orgány územní samosprávy se žádostmi, návrhy a stížnostmi, pokud se tedy (jak stanoví odst. 2 a 3) tímto nevyzývá k porušování základních práv a svobod nebo se nezasahuje do nezávislosti soudů.

Listina sama ale neupravuje proces vyřízení žádosti, právem petičním se zabývá zákon č. 85/1990 Sb., kde se v § 5 uvádí, že státní orgán, kterému je petice adresována je povinen ji přijmout. A to i v případě, že petice nepatří do jeho působnosti. V takovém případě ji má za povinnost do pěti dnů postoupit jinému příslušnému státnímu orgánu a zároveň o tomto uvědomit toho, kdo petici podal.

Příslušný státní orgán, který petici převzal, ji musí do třiceti dnů posoudit a písemně odpovědět, tedy vyjádřit svoje stanovisko k obsahu

⁹ KÜHN, Zdeněk a kol. Listina základních práv a svobod: velký komentář. Komentátor. Praha: Leges, 2022., s. 782.

petice a způsob jejího vyřízení, podávajícímu či zástupcům členů petičního výboru.

Chápání petice jako zvláštní formy svobody projevu, kterému ovšem nutně nemusí příslušet právo se kladného či záporného vyjádření dobrat, pouze právo petici podat, vyjádřil Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 23. 6. 1994, sp. zn. 1 ÚS 21/94. S tímto názorem ovšem nesouhlasí jak prof. Pavlíček¹⁰, tak Jiří Herczeg, kdy oba namítají, že právo petiční nespočívá jen v právu samotném petici podat, ale i v právu na její vyřízení, a tedy dobrání se odpovědi od státní správy ve stanovených lhůtách. Rozpor sice mohl vzniknout tím, že účinnost zákona o petičním právu je staršího data než účinnost Listiny, nicméně stát nemůže odstoupit od petičního práva garantovaného zákonem 85/1990 Sb., přestože účinnost Listiny s jejím garantovaným ochrany základních práv je data pozdějšího, jak uvádí Herczeg.

2.6 Subjekty svobody projevu

Subjektem svobody projevu je každý, tj. jednotlivec, fyzická či právnická osoba, nevládní organizace, občan české republiky, cizinec. V roce 2004 Hercegem vyjádřený názor, že skutečnou možnost šířit své názory dál, než jen ke svému sousedovi nemá nikdo, kdo nevládní masové sdělovací prostředky, vzala s nástupem sociálních sítí, videokamerou na každém mobilním telefonu a zároveň s prakticky naprosto plošným připojením na internet samozřejmě dávno za své. V dnešním světě tedy prakticky každý disponuje prostředky k šíření svého názoru a snadno si najde i svou posluchačskou tribunu.

Právnické subjekty mohou také v určitých případech vystupovat jako nositelé svobody projevu, pokud je to v souladu s povahou věci. *„Svoboda projevu přísluší také právnickým osobám, které – jako stěžovatelka – produkují televizní programy, protože poskytuje nejen subjektivní právo osobám zaměstnaným při vysílání korporací nezávislých na státní moci, ale chrání v jeho objektivním smyslu nadto i institucionální*

¹⁰ PAVLÍČEK, Václav. Ústava a ústavní řád České republiky. Praha: Linde, 1995., s. 170

nezávislost vysílání, a to od zprostředkování informací až po šíření zpráv a názorů.”¹¹

2.7 Svoboda projevu dle článku 10 Ústavy

Česká republika je od 1. června 2002 vázána ústavním zákonem č. 395/2001 Sb. (dále jen “euronovelou”), z něhož vyplývá přednost mezinárodní smlouvy před zákonem, což přineslo nové znění čl. 10 Ústavy. Euronovela zákon tedy zrušila samostatnou existenci mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách coby zákon samostatně existující v českém právním řádu a místo toho integroval postavení mezinárodních smluv do českého právního řádu.

Podle Pavla Rychetského se navíc článek 10 Ústavy týká jak smluv ratifikovaných Parlamentem České republiky, tak všemi předešlými verzemi tohoto Parlamentu s velkým P, tedy včetně Federálního shromáždění i Národního shromáždění. Pokud je tedy ČR recipovala jako smlouvy závazné dle tzv. recepčního ústavního zákona ČNR č. 4/1993 Sb., k jehož závazkům i nástupnictví ČSFR se ČR přihlásila.¹²

Podle profesora Malenovského jsou i po 1. červnu 2002 součástí našeho právního řádu všechny mezinárodní smlouvy, a to bez ohledu na to, zda byly součástí našeho právního řádu již před tímto datem, pokud splňují tyto čtyři body:

- byly ratifikovány
- k jejichž ratifikaci dal souhlas československý nebo český parlament
- zavazují v současnosti Českou republiku
- byly vyhlášeny¹³

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 14. února 2017, sp. zn. II.ÚS 1375/11, bod 14.

¹² HERCZEG, Jiří. Meze svobody projevu. Knihovnička Orac. Praha: Orac, 2004., s. 21.

¹³ MALENOVSKÝ, J. Postavení mezinárodních smluv o lidských právech v českém právu po 1. červnu 2002, Právník č. 9/2002, s. 917.

Mezinárodní Pakt o občanských a politických právech a Úmluva o ochraně lidských práv a svobod patří k nejvýznamnějším mezinárodním smlouvám zaručujícím svobodu projevu.

Obě splňují všechny výše zmíněné čtyři podmínky, dle článku 10 Ústavy se tedy použijí vždy, když mezinárodní smlouva stanoví něco jiného než zákon, uplatňují tedy zásadu *pactum derogat legi*. Zároveň ale nelze říct, že se tímto ruší právo vnitrostátní. Mezinárodní smlouva se podle Herczega totiž sice neuplatní jen tehdy, pokud jedinci zaručí větší rozsah základních práv a svobod, ale v konečném důsledku dále platí, že nic nebude vykládáno tak, aby omezovalo nebo rušilo základní svobody vymezené v zákoně vnitrostátním.

3 Ochrana svobody projevu

3.1 Kontrolní mechanismy

3.2 Kontrola a regulace médií

Základními právními předpisy regulujícími podnikání na mediálním trhu v České republice jsou tyto dva zákony: zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech periodického tisku a zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Otázkou ovšem je, zda v dnešní době sociálních sítí má vůbec význam omezování kmitočtu a udělování licencí televizním společnostem, když ničím neomezený dosah má prakticky každý jedinec s přístupem k internetu a kamerou ve svém mobilním telefonu. Jak naivně dnes zní kdysi naléhavé zvolání říšského kancléře Otto von Bismarcka¹⁴, který označil tisk za tzv. „sedmou velmoc“¹⁵, ačkoli pokud by se tím měla mínit masmédiá obecně, včetně internetu, platilo by to stále jistě více než výčet oněch zemí.

Oba výše zmíněné zákony nicméně také stanoví jistou regulaci v obsahu vysílání, případně regulaci ke zveřejňování informací v tisku. Stanoví zejména povinnost provozovatele poskytnout objektivní a vyvážené informace nutné ke svobodnému vytváření názorů.

Což po provozovatelích sociálních sítích, natož po autorech příspěvků na sociálních sítích nikdo nechce. Jistá regulace ovšem platí jak u tisku, televize, rozhlasu, tak i sociálních sítí v tom ohledu, že nemají propagovat válku či jiná krutá a nelidská jednání a nesmí podněcovat k návisti z důvodu rasy, národnosti, náboženství apod. Televize pak do

¹⁴ ŽANTOVSKÝ, Petr a BEZDÍČEK, Viktor (ed.). Média a moc: sborník. Praha: Votobia, 2000., s. 42.

¹⁵ „Sedmá velmoc“ v té době, tedy 60. letech 19. století, vedle šesti států majících statut velmoci – Anglie, Francie, Německo, Rakousko, Itálie a Rusko.

svého vysílání mezi 6 až 22 hodinou nemají zařazovat pořady, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých.

Jak článek 17 Listiny, tak článek 10 Úmluvy chrání svobodu projevu, a i když explicitně nezmiňují svobodu tisku či médií obecně, Evropský soud opakovaně svými výroky potvrdil klíčovou úlohu svobody tisku a médií pro demokratickou společnost i její funkci “hlídacího psa demokracie”.¹⁶ Ale ani “hlídací pes” nesmí překračovat jisté hranice, zvláště pokud naráží a třecí plochy jako jsou důvěrné informace či ochranu pověsti či důstojnosti.

3.3 Ochrana zdroje informace

3.4 Limitační klauzule

3.5 Ochrana mravnosti

3.6 Ochrana veřejného zdraví

¹⁶ rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 11. 1991, sp. zn. 51/1990/242/313, ve věci *Observe a Guardian v. Spojené království*

4 Meze svobody projevu

4.1 Obecná kritéria pro posuzování nezbytnosti omezení

5 Princip proporcionality

6 Empirický výzkum

6.1 Svoboda projevu a právo na informace

6.2 Vyjádření a vyhledávání

6.3 Cenzura

6.4 Omezení zákonem

6.5 Státní orgány a samospráva

7 Závěr

Použité zdroje

1. HERCZEG, Jiří. Meze svobody projevu. Knihovnička Orac. Praha: Orac, 2004.
2. MILL, J. S. O slobode. Bratislava: Iris, 1995, cit. dle HART, J. Svoboda projevu v USA a v Evropě. Právní rozhledy, 2002, roč. 10, č. 1
3. BOGUSZAK, J. K problematice svobody projevu v právu České republiky. In Tolerance, svoboda projevu a jejich meze. Praha: Univerzita Karlova, 1997.
4. KÜHN, Zdeněk a kol. Listina základních práv a svobod: velký komentář. Komentátor. Praha: Leges, 2022.
5. HUSSEINI, BARTOŇ, KOKEŠ, KOPA A KOL. Listina základních práv a svobod: komentář. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2021.
6. PAVLÍČEK, Václav. Ústava a ústavní řád České republiky. Praha: Linde, 1995.
7. MALENOVSKÝ, J. Postavení mezinárodních smluv o lidských právech v českém právu po 1. červnu 2002, Právník č. 9/2002.

[NÁZEV PŘÍLOHY]

Příloha A [Název přílohy]

Rejstřík

Nebyly nalezeny položky rejstříku.